

**SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE Z DZIAŁALNOŚCI
STOWARZYSZENIA NA RZECZ WSPOMAGANIA OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH OTOCZENIA „RAZEM”
(44-200 RYBNIK, PIASTA 35)
za 2008 rok.**

Stowarzyszenie na rzecz wspomaganie osób niepełnosprawnych i ich otoczenia „Razem” powstało z inicjatywy osób zaangażowanych we wspomaganie rozwoju osób niepełnosprawnych i ich otoczenia. Celem stowarzyszenia jest prowadzenie działalności: edukacyjnej, kulturowo-oświatowej, społecznej, rekreacyjno-wypoczynkowej oraz terapeutycznej, zwłaszcza w zakresie inicjowania, wspierania i realizowania przedsięwzięć edukacyjno-kulturowych, oświatowych, społecznych, rekreacyjno-wypoczynkowych, terapeutycznych, rewalidacyjnych i rehabilitacyjnych na rzecz osób pełno- i niepełnosprawnych ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz uczniów, wychowanków i absolwentów oraz rodziców i nauczycieli Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Rybniku. Aktualnie Stowarzyszenie liczy 45 członków.

I. SPRAWY FORMALNO – PRAWNE

1. Powołanie do życia Stowarzyszenia - spotkanie założycielskie, uchwalenie statutu, wybór władz Stowarzyszenia: 34 członków założycieli (08.04.2008)
2. Rejestracja sądowa Stowarzyszenia: wpis do Krajowego Rejestru Sądowego (14.08.2008)
3. Wymogi formalno-prawne związane z działalnością Stowarzyszenia:
 - a) podpisanie umowy użyczenia lokalu z dyrekcją SOSW w Rybniku (08.04.2008),
 - b) nadanie numeru REGON: 241012798 (24.09.2008),
 - c) nadanie numeru NIP: 642-30-64-542 (02.10.2008),
 - d) otwarcie konta bankowego: Bank Millennium: 78 1160 2202 0000 0001 2081 0475 (20.10.2008).
4. Rozpoczęcie bieżącej działalności – Nadzwyczajne Walne Zebranie Stowarzyszenia (24.10.2008):
 - a) uchwalenie Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, Regulamin Działania Zarządu Stowarzyszenia, Regulamin Działania Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia,
 - b) przyjęcie planu pracy Stowarzyszenia do 04.2011.
5. Księgowość i rachunkowość – wejście w kontakt z Biurem Rachunkowym Sowa Stefan, 41-100 Siemianowice Śląskie, ul. Świerczewskiego 39 – wstępne ustalenia dotyczące przygotowania dokumentacji finansowej Stowarzyszenia za rok 2008 (11.2008).
6. Pozostałe:
 - a) przyjęcie logotypu Stowarzyszenia, wzorów: papieru firmowego, wizytówek nieodpłatnie wykonanych przez magistra grafiki (09-10.2008),
 - b) założenie adresu e-mail Stowarzyszenia: razemrybnik@gmail.com (09.2008) oraz pozyskanie adresu internetowego: www.miastorybnik.pl/razem (12.2008),
 - c) wyrobienie pieczęci (10.2008),
 - d) kronika Stowarzyszenia: bezpłatne pozyskanie kroniki, dokumentowanie bieżącej działalności (04.2008-12.2008),
 - e) wsparcie formalno-prawne Stowarzyszenia poprzez konsultacje w Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych w Rybniku oraz zrzeszenie się w Forum Organizacji Pozarządowych Subregionu Zachodniego (10-12.2008).

II. DZIAŁALNOŚĆ MERYTORYCZNA

1. Przedsięwzięcia i projekty:

a) zakończone:

-JESTEŚMY WŚRÓD WAS, WY BĄDŹCIE Z NAMI (12.2008) - w ramach współpracy ze **Stowarzyszenie OLIGOS** na rzecz Dzieci, Młodzieży oraz Absolwentów SZSP w Rybniku.

Żałożenia projektu: zainicjowanie wśród społeczności Dzielnicy Maroko - Nowiny działań mających na celu kultywowanie tradycji bożonarodzeniowych poprzez ustawienie dużej, pięknie udekorowanej choinki –

podarunku świątecznego dla mieszkańców dzielnicy Maroko-Nowiny od niepełnosprawnych podopiecznych Stowarzyszenia Oligos.

Podjęte działania: bieżący kontakt z organizatorem, przygotowanie na zajęciach pozalekcyjnych ozdób choinkowych o wartości 300,00, udział w uroczystości inauguracji projektu.

b) trwające:

- **KULTURA TEŻ DLA NAS** (od 11.2008) - w ramach współpracy z **Cinema City** Rybnik.

Założenia projektu: szeroki dostęp do kultury dla osób niepełnosprawnych.

Działania: wyjście do kina na film 3D „Wyprawa na księżyc” dla 20 osób – uczniów SOSW w Rybniku (ceny z rabatem częściowo pokryte przez Stowarzyszenie „Razem” z darowizny sponsora), wyjście do kina na film „Piorun” dla 65 osób uczniów i wychowanków SOSW w Rybniku (ufundowane przez Cinema City), udział w konkursie plastycznym „Moja przygoda z Lucky Lukem” (3 wychowanków SOSW otrzymało nagrody rzeczowe oraz wzięło udział w uroczystości wręczenia nagród)

- **PACZKA INTEGRACJI** (od 11.2008) – w ramach współpracy ze **Stowarzyszeniem Przyjaciół Integracji** z Warszawy. Założenia projektu: dostęp do informacji kierowanych do osób niepełnosprawnych i ich otoczenia. Działania: rozprowadzanie wśród członków Stowarzyszenia 50 bezpłatnych egzemplarzy czasopisma Integracja.

- **DOŻYWIANIE WYCHOWANKÓW INTERNATU SOSW** – pozyskano środki finansowe w kwocie 400,00 zł i przekazano na konto SOSW.

c) zainicjowane:

- **DO PRACY PRZEZ SZTUKĘ - AKTYWIZACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE** – w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST z Katowic oraz Stowarzyszeniem POKOCHAJ MNIE z Gorzyc – podpisanie listów intencyjnych w ramach aplikowania do Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie **7.2.1. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**. Budżet projektu 480.000,00. Planowane działania: wiosna 2009.

Założenia projektu: Wypracowanie i wdrożenie rozwiązań dających możliwość zatrudnienia w przedsięwzięciach i instytucjach artystycznych osobom niepełnosprawnym intelektualnie, wprowadzanie nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych.

- **O WŁASNYCH SIŁACH - WSPARCIE SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ** – w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST z Katowic, Agencją Rozwoju Lokalnego z Jaworzna oraz Agencją NASZE SPRAWY podpisanie listów intencyjnych w ramach aplikowania do Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie **7.2.2. Wsparcie ekonomii społecznej**. Budżet projektu 4.476.606,00. Planowane działania: wiosna 2009.

Założenia projektu: Zapewnienie systemowego wsparcia podmiotom ekonomii społecznej - organizacjom pozarządowym działającym w obszarze niepełnosprawności, ukierunkowane na wzrost ich przygotowania do prowadzenia skutecznych działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych .

- **KLUB RODZICA** - Grupa Wsparcia dla rodziców to propozycja na psychologiczną pomoc rodzinom, które posiadają niepełnosprawne potomstwo i w związku z tym często czują się osamotnieni, odrzuceni i niezrozumiani przez społeczeństwo. Planowane działania: zima 2009.

Podjęte działania: negocjacje nt. użyczenie lokalu w SOSW, wystąpienie z pismami do darczyńców o przekazanie materiałów na remont pomieszczenia.

- **DODATKOWE ZAJĘCIA POZALEKCYJNE** - dają szansę na wzbogacenie procesu rehabilitacji naszych podopiecznych oraz umożliwi nam organizowanie procesu społecznej integracji naszych wychowanków z pełnosprawnymi rówieśnikami. Planowane działania: zima 2009.

Podjęte działania: negocjacje nt. użyczenie lokalu w SOSW, wystąpienie z pismami do darczyńców o przekazanie materiałów na remont pomieszczenia.

- **V OGÓLNOPOLSKI KONKURS CZASOPISM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH** - Konkurs ma istotne znaczenie dla wspomagania rozwoju i uzdolnień dzieci, młodzieży oraz dorosłych osób niepełnosprawnych (z upośledzeniem umysłowym, z wadami narządów słuchu, mowy i ruchu oraz niedostosowanych społecznie). Planowane działania: zima – wiosna 2009.

Konkurs daje szansę: popularyzacji możliwości twórczych (literackich, plastycznych itp.) osób niepełnosprawnych,

a tym samym stwarza atmosferę do integracji społecznej osób pełno- i niepełnosprawnych. Po za tym promujemy czasopiśmiennictwo przyczyniając się do rozwijania zaburzonych kompetencji komunikacyjnych osób niepełnosprawnych (zagadnienie to jest bardzo ważne z punktu widzenia integracji społecznej tych osób). Propagujemy także wśród osób niepełnosprawnych techniki ICT (witryna internetowa konkursu z gazetkami konkursowymi, zgłaszanie do konkursu gazetek przygotowanych w wersji elektronicznej, biuletyn pokonkursowy). Konkurs pozwala nabrać nowych doświadczeń redakcjom biorącym w nim udział.

*Coroczna analiza wyników punktowych osiągniętych przez gazetki konkursowe pozwala postawić tezę, iż **poziom czasopism rośnie z roku na rok** (konkurs odbywa się już od 2003 roku, wzięły w nim udział redakcje ponad 400 gazetek ze szkół i placówek z terenu całej Polski – liczba beneficjentów ostatecznych wyniosła jak dotąd około 4000 dzieci/młodzieży/dorosłych osób niepełnosprawnych i 800 nauczycieli/opiekunów/terapeutów). **Jurorzy wskazują na wzrost wkładu pracy własnej osób niepełnosprawnych w redagowane gazetki oraz wzrost walorów dydaktyczno – wychowawczych pism. Wzrost poziomu gazetki konkursowej to wzrost kompetencji komunikacyjnych osób niepełnosprawnych.** Szczególnie widać to wśród gazetki biorących cykliczny udział w konkursie. **Najważniejsze jednak dla nas to efekty w postaci rozwoju osób niepełnosprawnych: nabieranie wiary we własne siły i możliwości, wychodzenie ponad własne ograniczenia, nabieranie motywacji do działań i komunikowania się ze społeczeństwem – w efekcie nasze działania wpływają na zapobieganiu wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.***

Podjęte działania: pozyskanie części patronów i sponsorów konkursu.

- **IV WOJEWÓDZKI INTEGRACYJNY PRZEGLĄD WIDOWISK JASEŁKOWYCH** - Czwarta edycja przeglądu odbędzie się w dniach 21-23.01.2009. Przegląd adresowany jest do dzieci i młodzieży kształcącej się w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, ze szczególnym uwzględnieniem klas integracyjnych, uczestników warsztatów terapii zajęciowej, amatorskich grup teatralnych działających przy ośrodkach kultury, ośrodkach Caritas i parafiach z terenu województwa śląskiego.

Celem przeglądu jest: tworzenie warunków do rozwoju aktywności twórczej dzieci i młodzieży, zapobieganie defaworyzacji środowiska niepełnosprawnych, zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego oraz pielęgnowanie różnorodności kulturowej regionu, ukazanie organizatorów imprezy jako rzeczników szeroko pojętej tolerancji.

Podjęte działania: pozyskanie patronów konkursu, pozyskanie części sponsorów konkursu, przygotowania formalno-organizacyjne do konkursu.

- **BIULETYN INFORMACYJNY STOWARZYSZENIA** – w ten sposób pragniemy informować o naszych działaniach wszystkich członków Stowarzyszenia oraz lokalne środowisko. Planowane działania: zima 2009.

Podjęte działania: pozyskanie materiałów biurowych na wydawanie biuletynu, ustalenie koncepcji biuletynu.

- **KOLOROWA NAUKA** - Pragniemy zakupić dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Rybniku kserokoparkę do kserowania w kolorze. Planowane działania: zima 2009.

2. Aplikowanie o dotacje:

a) do Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach w ramach **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 7.2.1. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, projekt pt. „NAUCZ MNIE, A ZACZNĘ SAMODZIELNIE PRACOWAĆ - AKTYWIZACJA ZAWODOWO-SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE”** (11.2008).

Projekt na kwotę 246.715,00, rozstrzygnięcie: wiosna 2009.

Partnerzy: Stowarzyszenie OLIGOS na rzecz Dzieci, Młodzieży oraz Absolwentów Specjalnego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Rybniku oraz Fundacja Ekologiczna Ekoterm Silesia w Rybniku.

Celem ogólnym projektu jest aktywizacja społeczno - zawodowa wchodzących na rynek pracy osób niepełnosprawnych intelektualnie w wieku 17-24 lat, w tym z zaburzeniami psychicznymi, zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu pochodzenia z rodzin dysfunkcyjnych o niskim statusie ekonomicznym, o małej wydolności opiekuńczo-wychowawczej, z problemami funkcyjnymi jak konflikty z prawem, uzależnienia, traktujące pomoc społeczną jako źródło utrzymania. Realizacja projektu wyposaży osoby niepełnosprawne intelektualnie w umiejętności i kompetencje potrzebne do podjęcia aktywności zawodowej. Przeciwdziała także negatywnym mechanizmom utrwalającym brak aktywności społeczno-zawodowej wynoszonym z dysfunkcyjnego domu rodzinnego oraz stwarzać będzie pozytywną atmosferę społeczną w zakresie włączania osób niepełnosprawnych intelektualnie w rynek pracy - działaniami obejmujemy także otoczenie osób niepełnosprawnych intelektualnie (rodziny generacyjne, podmioty realizujące działania aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych intelektualnie, potencjalnych pracodawców).

b) w ramach IV edycji konkursu **Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, w ramach komponentu „Demokracja i społeczeństwo obywatelskie”, projekty MIKRO. Tytuł projektu „PRZEŁAMAĆ IZOLACJĘ – OBUDZIĆ POTENCJAŁ – DZIAŁAĆ PROFESJONALNIE” (10.2008).**

Przyznano dofinansowanie na realizację projektu w kwocie 49.010,00

Cele które chcemy osiągnąć w trakcie trwania projektu:

a) przełamanie poczucia izolacji społecznej członków stowarzyszenia (głównie rodziców dzieci niepełnosprawnych) poprzez odpowiednie oddziaływanie terapeutyczne,

b) aktywizacja społeczna członków stowarzyszenia poprzez inwestowanie w rozwój ich umiejętności (organizacja szkoleń),

c) profesjonalne działanie - podniesienie jakości pracy stowarzyszenia poprzez inwestowanie w zasoby ludzkie (szkolenia), infrastrukturę i aktywa organizacji (wyposażenie biura organizacji),

d) działanie na rzecz aktualnych i długofalowych rezultatów projektu:

-przełamać izolację; chcemy żeby rodzice wyposażeni w nowe umiejętności udzielali profesjonalnego wsparcia kolejnym rodzicom dzieci niepełnosprawnych,

-obudzić potencjał ludzki; przeszkoleni przez nas nauczyciele i wolontariusze prowadzić będą z dziećmi zajęcia z pedagogiki zabawy, w kolejnym etapie kółka zainteresowań. Tym samym wzbogacamy warsztat pracy nauczycieli, a dzieci integrujemy społecznie (pochwalą się nowymi umiejętnościami w występach, a wyrobami na kiermaszach, wystawach),

-działać profesjonalnie; liczymy, że wyżej wymienione działania wpłyną na profesjonalizację działań stowarzyszenia - zwiększymy liczbę odbiorców naszej działalności i członków naszego stowarzyszenia.

c) **aplikowanie o dotację do Urzędu Miasta Rybnik.** Złożono wnioski na następujące projekty:

- **V OGÓLNOPOLSKI KONKURS CZASOPISM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH** – wystąpiono o dotację w kwocie 7.150,00 zł. Projekt sporządził: Krzysztof Chelstowski. Podpisanie oświadczeń partnerskich o współpracy z:

- Poseł na Sejm RP – pan Grzegorz Janik
- Przewodniczący RM Rybnik – pan Stanisław Jaszczuk
- miesięcznik kulturalno-społeczny „Gazeta Rybnicka”
- Radio 90 FM
- firma Wideo Art
- Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych
- Portal ngo.slask.pl
- Kolegium Nauczycielskie Pedagogiki Specjalnej
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Tychach
- Portal internetowy rybnik.com.pl
- Wydawnictwo Nowiny – wydawca „Tygodnika Rybnickiego”
- Rybnickie Centrum Kultury – Gazeta Rybnicka
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku

- *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rybniku*
- *Fundacja Awangarda z Warszawy*
- **IV WOJEWÓDZKI INTEGRACYJNY PRZEGLĄD WIDOWISK JASEŁKOWYCH** - wystąpiono o dotację w kwocie 1.604,00 zł. Projekt sporządzili: Anna Jaszczuk, Krzysztof Chełstowski. Podpisanie oświadczeń partnerskich o współpracy z:
 - *Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku*
 - *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rybniku*
 - *Poseł na Sejm RP – pan Grzegorz Janik*
 - *Przewodniczący RM Rybnik – pan Stanisław Jaszczuk*
 - *Rybnickie Centrum Kultury – Gazeta Rybnicka*
 - *Radio 90 FM*
 - *Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych*
 - *Portal ngo.slask.pl*
 - *Portal internetowy rybnik.com.pl*
- **DLA NAS TAKŻE ŚWIAT KULTURY** – wystąpiono o dotację w kwocie 5.184,50 zł. Projekt sporządzili: Aleksandra Chełstowska, Krzysztof Chełstowski.
- **CHODZĘ PO GÓRACH, POZNAJĘ FOLKLOR I UCZĘ SIĘ ŻYCIA** - wystąpiono o dotację w kwocie 13.942,00 zł, śródroczny wyjazd w góry. Projekt sporządzili: Lidia Maier, Krzysztof Chełstowski. Podpisanie oświadczeń partnerskich o współpracy z:
 - *Fundacja im. Ojca Pio – Istebna 294*
 - *Stowarzyszenie OLIGOS, Rybnik, Hibnera 41*
 - *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Rybnik, Piasta 35*
- **ROZWIJAM SWÓJ POTENCJAŁ, BY BYĆ SAMODZIELNYM** - wystąpiono o dotację w kwocie 19.630,00 zł, specjalistyczne zajęcia pozalekcyjne. Projekt sporządził: Krzysztof Chełstowski, współpraca: Weronka Pilch-Pierchała, Aleksandra Bugła, Danuta Muras, Katarzyna Wójcicka, Mariola Paszenda. Podpisanie oświadczeń partnerskich o współpracy z:
 - *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Rybnik, Piasta 35*
- **MY TEŻ TAM CHCEMY BYĆ I** - wystąpiono o dotację w kwocie 2.660,00 zł, wycieczka do Krakowa. Projekt sporządzili: Joanna Tarnowska, Jarosław Tarnowski. Podpisanie oświadczeń partnerskich o współpracy z:
 - *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Rybnik, Piasta 35*
- **MUZYKA I TEATR – TO COŚ DLA NAS** - wystąpiono o dotację w kwocie 16.260,00 zł, kółko taneczne. Rozstrzygnięcie konkursu 12.01.2009. Projekt sporządziła: Ewa Marcol. Podpisanie oświadczeń partnerskich o współpracy z:
 - *Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Rybnik, Piasta 35*

3. Wypoczynek dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnej:

- a) podjęcie działań dotyczących organizacji **ZIMOWISKA 2009** dla 6 najbardziej potrzebujących wychowanków Internatu SOSW w Rybniku – pozyskano środki finansowe od sponsorów, zapoznanie się z obowiązującymi w tym względzie przepisami prawa, stworzenie planu pracy dydaktyczno-wychowawczej na zimowisko, skompletowanie doświadczonej kadry z uprawnieniami, kontakt z Kuratorium Oświaty w Katowicach, ustalenie warunków i odpłatności za pobyt dzieci w domu wypoczynkowym w Białym Dunajcu (10-12.2008),
- b) podjęcie działań związanych z organizacją **śródrocznego wyjazdu** ok. 15 osób do Istebnej do „Naszego Domu – Dzieciom Specjalnej Troski” prowadzonego przez Fundację im. Ojca Pio (Istebna 294), ustalenie z właścicielem Domu warunków pobytu i odpłatności (10-12.2008),
- c) podjęcie działań zmierzających do organizacji wyjazdu na **turnus rehabilitacyjny** dla 10 dzieci niepełnosprawnych wraz z 5 opiekunami oraz 2 pedagogami-terapeutami na okres 14 dni do Ośrodka Szkoleniowo-Wypoczynkowego „Stawiska” Stawiska 41, 83-431 Stary Bukowiec prowadzonego przez Gdańską Fundację Dobroczynności – podpisanie listu intencyjnego, ustalenie warunków i odpłatności za pobyt dzieci oraz zakresu działań rehabilitacyjnych (11.2008).

4. Szkolenia członków Stowarzyszenia (bezpłatne):

- w ramach współpracy z Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych w Rybniku:

Program Inkubator Trzeciego Sektora (11-12.2008):

- dokonano analizy SWOT i nakreślono ścieżkę rozwoju Stowarzyszenia na rok 2009,
- 2 osoby/całodniowe: Wizyta studyjna w Koszęcinie – dobre praktyki w organizacjach pozarządowych,
- 3 osoby/całodniowe Zarządzanie organizacją pozarządową,
- 3 osoby/dwudniowe: Doskonalenie umiejętności interpersonalnych – warsztaty,
- 1 osoba/popołudniowe: Księgowość w organizacjach pozarządowych,
- 1 osoba/popołudniowe: Sieciowanie organizacji pozarządowych,
- 2 osoby/popołudniowe: Analiza SWOT.

Program Nie tylko dla sprawnych (11-12.2008):

- 6 osób/popołudniowe: Tworzenie projektów,
- 3 osoby/popołudniowe: Praca z wymagającym klientem,

- w ramach współpracy z Izbą Przemysłowo-Handlową Rybnickiego Okręgu Przemysłowego:

Program WES – Wsparcie ekonomii społecznej na terenie województwa śląskiego (11-12.2008)

- 1 osoba/dwudniowe: Doskonalenie umiejętności personalnych,
- 3 osoby/dwudniowe: Negocjacje,
- 2 osoby/dwudniowe: Partnerstwo.

- w ramach współpracy z Agencją Rozwoju Regionalnego z Jaworzna:

Program Edukacja Animatorów Ekonomii Społecznej

- 1 osoba/96 godzin.

5. Promocja twórczości plastycznej wychowanka SOSW w Rybniku, 24-letniego artysty z upośledzeniem umysłowym stopnia umiarkowanego:

- a) przygotowanie witryny internetowej artysty oraz prezentacji na płytach CD materiału promującego dorobek 24-letniego artysty (04-08.2008),
- b) w ramach współpracy z Fundacją „Awangarda” z Warszawy: umożliwienie 24-letniemu artyście udziału w dwóch bezpłatnych, tygodniowych plenerach w Luszynie, wyjazd artysty na aukcję prac osób niepełnosprawnych do Fabryki Trzciny w Warszawie (08-12.2008),
- c) promocja twórczości prac artysty w trakcie Kiermaszu Rękodzieła Osób Niepełnosprawnych w delikatesach Alma w Rybniku, SOSW w Rybniku, SP nr 10 w Wodzisławiu Śląskim (12.2008).